

НОВАТА СТУДЕНА ВОЙНА? КИТАЙ и САЩ ПРЕЗ ХХІ век

доц. д-р Евгений Кандиларов

Съдържание

- Възходът на Китай и преходът на силата в международната система от началото на XXI век.
- Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“
- Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“
- САЩ и Китайската стратегия за Нов модел на глобално управление
- „Новата Студена война“

Възходът на Китай и преходът на силата в международната система от началото на XXI век.

- Продължителен ръст на китайската икономика,
- Водеща икономическа сила заемаща второ място в света по БВП, както като номинална стойност, така и по паритета на покупателната способност,
- най-големият износител в света и вторият най-голям вносител на стоки
- население от 1, 350 млрд - КНР заема първото място в света.
- Притежава най-голямата по численост армия и е с втория най-голям бюджет за отбрана в света след този на САЩ.

Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“

4

- осигуряване на **енергоресурси**
- гарантиране на **сигурността на транспортирането** на тези суровини
- Китай насочва усилията си в две посоки.
- гарантиране на постигнатите икономически партньорства с държавите „традиционни доставчици“ – Русия, Иран и страните от Персийския залив.
- търсенето на нови партньорства – Ангола, Зимбабве, ЮАР, както и държавите от Латинска Америка.
- Най-големият дял от доставките на петрол за китайската икономика се формира от вноса от страните от Персийския залив.

Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“

5

- Стратегия за осигуряване на траен достъп до природните ресурси на африканския континент – газ, нефт, дървесина, скъпоценни камъни и др.
- Изтласкване на САЩ от енергийния пазар на Нигерия, ЮАР, Ангола и Мозамбик.
- увеличаване на влиянието в страните от Източния бряг на Африка – **Кения, Танзания, Сейшели, Мавриций**, заради възможността за използване на пристанищата по източноафриканското крайбрежие, чието стратегическо разположение е важно от гледна точка на възможностите за контрол над международните морски пътища в Индийския океан.

Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“

6

- стремежа за траен контрол над стратегическите транспортни маршрути в региона на Индийския океан.
- цялостна стратегия за достъп и транспортиране на енергоресурси - верига от ключови транспортни възли, започваща от тихоокеанското крайбрежие на континентален Китай, преминава през протока Малака, крайбрежията на Мианмар, Бангладеш и Пакистан и завършва при Персийския и Аденския заливи.
- По този маршрут се транспортират около 70% от вноса на енергоносители за Китай

Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“

7

- инфраструктурни инвестиционни проекти, предхождащи „Един пояс, един път“, с цел разширяване на влиянието на КНР за сметка на Индия в региона на Южна Азия
- съкращаване на маршрутите и разходите за транспортиране на енергоресурси от Африка и Персийския залив.
- Инфраструктурни проекти от тази стратегия са пристанищата Гуадар в Пакистан, Хамбантота в Шри Ланка, изграждането на плавателен канал през тайландския провлак Кра.

Фактори обосноваващи инициативата „Един пояс, един път“

8

- Военното присъствие на САЩ в Индийския океан кара Китай да се насочи и към създаването на **алтернативни сухоземни транспортни енергийни коридори – през Централна Азия** с цел намаляване на зависимостта от по-уязвимите морски маршрути.
- диверсификация на енергийните доставки и **запазване на стабилността в Синдзян и Тибет** – две ключови области от гледна точка на транспортирането на ресурси от Централна Азия.
- активна политика на Пекин в Шанхайската организация за сътрудничество (ШОС), в чийто мандат приоритетно място има противодействието на „трите злини“ (сепаратизъм, екстремизъм и тероризъм) – общи заплахи за всички страни-членки на организацията.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

9

- Началото - в две речи на Си Дзинпин произнесени през есента на 2013 г. по време на негови посещения в изключително стратегически за Китай региони – този на централна Азия и този на Югоизточна Азия.
- През септември 2013 г. в университета „Назърбаев“ в Казахстан - предложение за създаване на „икономически пояс“ по трасето на древния „Път на коприната“.
- През октомври с. г. в парламента на Индонезия - желание да се изгради морски „път на коприната“ през XXI век, заедно със страните членки на АСЕАН.
- Тези две предложения в последствие се превръщат в единна концепция носеща наименованието „Един пояс, един път“. Институционалното формализиране на проекта **става на 28 март 2015 г.**, когато Китайската национална комисия по развитие и реформи, Министерството на външните работи на страната и Министерството на икономиката от името на Държавния съвет съвместно представят основополагащ правителствен политически документ носещ заглавието **„Визия и план за действие относно съвместното изграждане на Икономически пояс „Път на коприната“ и „Морски път на коприната – 21 век“**

Икономически пояс „Път на коприната“ и „Морски път на коприната – 21 век

10

Silk Road Economic Belt and the 21st Century Maritime Silk Road

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

11

- Официално прокламираната цел на проекта е да **съедини Европа и Азия с помощта на единен транспортен коридор.**
- геополитически измерения свързани с противопоставянето между САЩ и КНР в Азиатско-тихоокеанския регион.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

12

- „Един пояс, един път“ представлява стратегия за развитие чрез създаване на мрежа от международни търговски и инфраструктурни партньорства с цел трансформиране на политическата и икономическата среда в Евразия.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

13

- Сухопътното измерение - тръгва от Сиян в централен Китай, преминава през провинциите Гансу и Синцзян, след което навлиза в Казахстан следва югозападната част на Централна Азия, достига северен Иран, продължава към Ирак, Сирия и Турция. В Европа Новият път влиза през Дарданелите и Босфора в България и продължава към Румъния, Унгария, Чехия, Германия. От Германия пътят се насочва към ключовия холандски пристанищен център Ротердам, след което се спуска към Венеция.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

14

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

15

- Морското измерение, тръгва от Гуанджоу и преминава през провинциите Гуанси и о. Хайнан, на юг към пролива Малака. От Куала Лампур през Калкута, пресича Индийския океан, достига бреговете на Кения. От Найроби трасето следва на север към Африканския рог и Червено море, за да влезе в Средиземно море през Суецкия канал. Следва Пирейското пристанище в Атина и се съединява със сухоземното трасе на „икономическия пояс“ отново във Венеция.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

14

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

17

- изграждане на серия от международни трасета на икономическо сътрудничество.
- По суша проектът се основава върху ключови международни коридори със серия от опорни точки (централните градове по маршрута) и приоритетни търговско-икономически индустриални паркове, където ще се разгръща сътрудничество.
- По този начин държавите от проекта съвместно ще изградят един нов „мост“ между Азия и Европа и множество коридори на международно сътрудничество по направленията Китай - Монголия - Русия, Китай - Централна Азия - Западна Азия и Китай - Индокитайски полуостров.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

18

- Приоритетните посоки на сътрудничество по линия на Икономическия пояс "Път на коприната" са три:
- от Китай през Централна Азия и Русия до Европа (Балтийско море);
- от Китай през Централна и Западна Азия до Персийския залив и Средиземноморския регион;
- от Китай до Югоизточна и Южна Азия и Индийския океан.

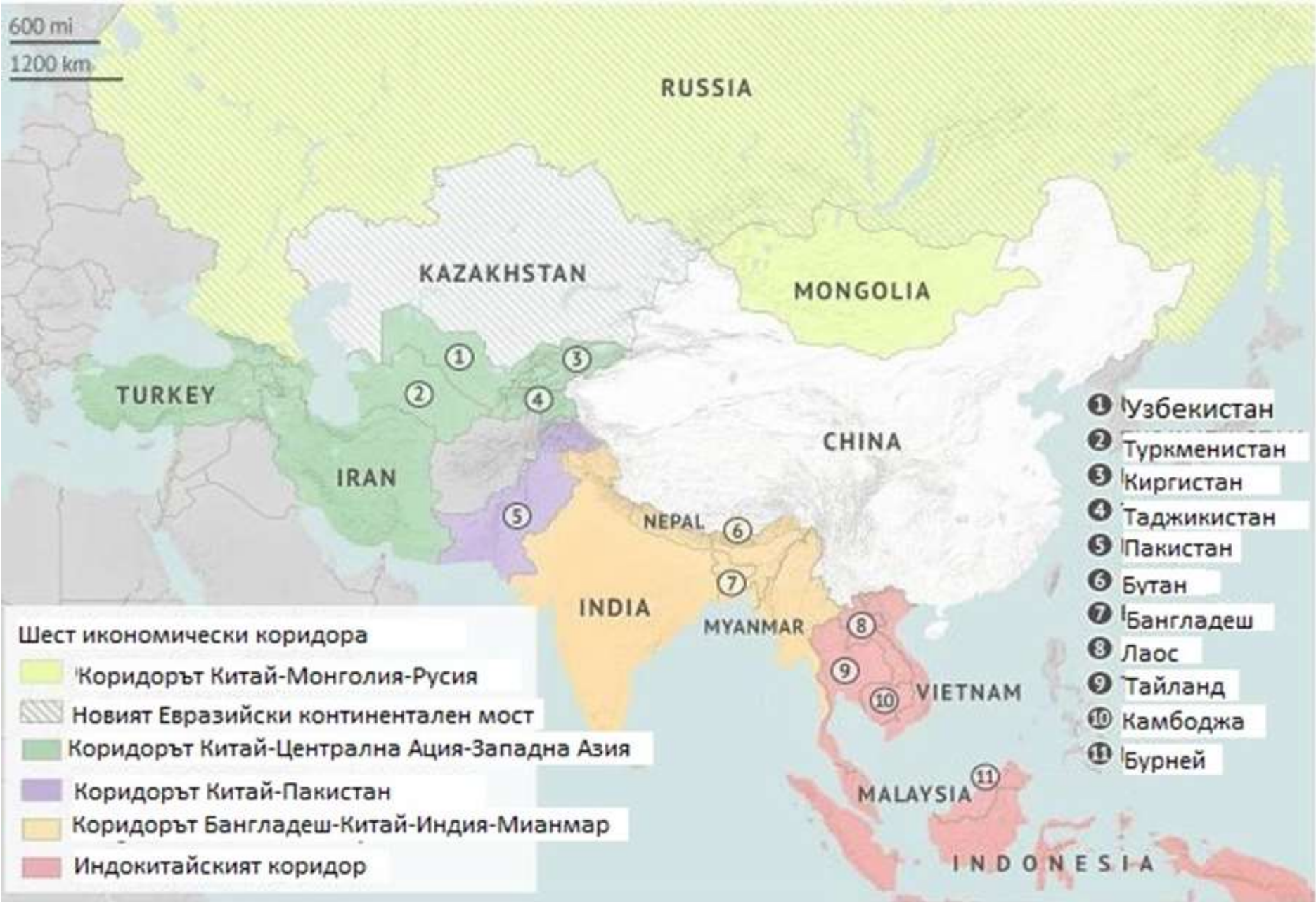
Routes of the China-proposed Belt and Road Initiative

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

19

- **максимално бързо изграждане на мрежа от сигурни и високоефективни сухопътни, морски и въздушни коридори, реализиране на регионална интеграция и създаване на благоприятни условия за инвестиции и търговия.**
- **съпътстваща цел е по-голямо разширяване на човешкия и културен обмен между страните от отделните региони включени в проекта.**
- **Наблюдателите отбелязват оформянето на шест транс-регионални икономически коридора включени в „Новият път на коприната“ в направленията Изток-Запад и Север-Юг.**

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

21

- Според китайското правителство „Един пояс, един път“ трябва да обхване общо 65 държави, произвеждащи близо 55% от глобалния БВП, на територията на които се намират около 75% от световните енергийни резерви, с население от близо 4,5 млрд. души население, което представлява около 70% от населението на света.
- Осъществяването на проекта предвижда да обхване следващите 30-35 години. Съвсем не случаен е фактът, че завършването на проекта е планирано да стане до 2049 г., когато, ще бъде отбелязана 100 годишнината от установяването на КНР и към този момент Китай трябва да е реализирал своята „мечта“ за „просперираща демократична, цивилизована и хармонична модерна държава“.

Геополитически и геоикономически параметри на инициативата „Един пояс, един път“

22

- Амбициозната идея на „Новия път на коприната“ цели изграждането на мащабна транспортна инфраструктура – автомагистрали, тръбопроводи за пренос на енергоносители, летища, пристанища, високоскоростна железопътна инфраструктура и телекомуникационна мрежа, които да засилят търговското, икономическо, финансово и културно сътрудничество между евразийските страни.
- Този проект обещава да сложи край на продължилата столетия доминация на периферни на Евразия морски сили над суперконтинента.

Основни финансови институции свързани с ЕПЕП

23

- Азиатска банка за инфраструктурни инвестиции (АИИВ), обявена официално от Си Дзинпин на 16 януари 2016 г. в Пекин.
- **Целта е да се оспорят позициите на доминираните от САЩ Световна банка и Азиатска банка за развитие (ADB).**

Състояние на нова Студена война?

24

- През последните десет години - три етапа на постепенно влошаване на отношенията КНР-САЩ
- 2009 до 2012 г. - задълбочаване на стратегическото недоверие помежду им.
- 2013 до 2016 г. - провал на опита за създаване на „нов модел на отношения между големите сили“.
- 2016-2019 - определянето на КНР от страна на САЩ като *стратегически противник*.

Trade Timelapse: USA vs. China

Each Country's Biggest Trading Partner by Year (1980 vs. 2018)

1980

2018

* Each country's biggest trading partner is determined by comparing its total amount of merchandise imports and exports with China and the U.S. The percentage represents the total trade ratio between China and the U.S. with each country.

Note: Countries shown must have U.S. or China trade data at minimum. Those in gray lack either.

Article & Sources:

<https://howmuch.net/articles/trade-timelapse-usa-china>
International Monetary Fund - <https://data.imf.org>

US Overtaken by China as a Global Trade Power

Blue = Trade with US > China; Red = Trade with China > US

Data Driven

2000

2019

Състояние на нова Студена война?

27

- През декември 2017 г. администрацията на Тръмп публикува Стратегията за национална сигурност, в която се говори за това, че САЩ навлизат в нова ера на противопоставяне, а Китай е определен като „ревизионистка сила“ и „стратегически съперник“, който се стреми „да изгради световен ред противоречащ на американските ценности и интереси“.

Нова Студена война?

28

- Бившият ръководител на китайското направление в Съвета за национална сигурност на САЩ Райън Хас смята, че администрацията на Тръмп се опитва "да преориентира американско-китайските отношения към всестранно системно съперничество, което няма как да бъде спряно и обърнато от следващите администрации. С други думи, това е нова студена война, която почти не се раличава от онази между САЩ и СССР".

Китайската визия за нов модел на глобално управление

29

- КНР изтъква три основни причини за необходимостта от глобална промяна.
- Първо – ръстът на Китай води до необходимостта от преход от глобално управление на Запада към съвместно управление между Изтока и Запада.
- Второ - икономическия неолиберализъм на Запада доказва своя провал, предизвика идеологически хаос в глобалното управление, устойчив икономически спад от глобалната финансова криза насам. Необходими са нови двигатели за стимулиране на икономическия растеж и нова концепция за глобално управление. Предишния модел е изгубил своята жизненост.
- Трето - ефекта на кризата на сегашния модел на глобално управление води до процеси насочени срещу глобализацията.

- Като цяло във всички свои стратегически документи Китай се обявява за многополюсен свят, срещу хегемонизма, за равенство, съгласуваност и диалог, за защита на мира и сигурността в целия свят при водещата роля на ООН.
- Въпреки, че КНР приема настоящото глобално управление за западна конструкция, страната по-скоро се ориентира към постепенното реформиране на съществуващия глобален ред, а не към неговото разрушаване.

- В цялата концепция за новия модел на глобално управление един от начините за неговото постигане според китайското ръководство е именно реализирането на инициативата „**Един пояс, един път**“, чиято цел е постигане на международно сътрудничество по пътя на глобално управление.

Спор за технологична доминация през XXI век.

32

- най-новите технологии, като изкуствения интелект, умната роботика, 5G-мрежите и новите материали, са в състояние да променят глобалната икономика и традиционния силов баланс.
- Експортните ограничения, по-високите мита, контролът върху китайските инвестиции и натискът, оказван на трети държави, са само част от доказателствата за водещата се в момента технологична война.

Технологична надпревара

- В момента американският политически елит разглежда успехите на Китай в сферата на изкуствения интелект или 5G-мрежата като проблем на националната сигурност, т.е. като заплаха от най-високо ниво.
- Според Вашингтон китайските национални програми, като "Произведено в Китай 2025" например, не касаят просто промишлената модернизация на тази страна, а представляват открито предизвикателство за сегашните доминиращи позиции на САЩ на международната сцена и стремеж за промяна на световния ред

- В програмна реч, очертала външнополитическите приоритети на новата администрация на Байдън, държавният секретар Антъни Блинкън характеризира Китай като най-голямото предизвикателство на XXI век.
- За разлика от твърдия курс на администрацията на Тръмп, Блинкън оставя поле за маневриране по отношение на Китай, като наред с използването на „здравословна конкуренция“ и „необходимо противопоставяне“, щели да се търсят и възможности за сътрудничество.

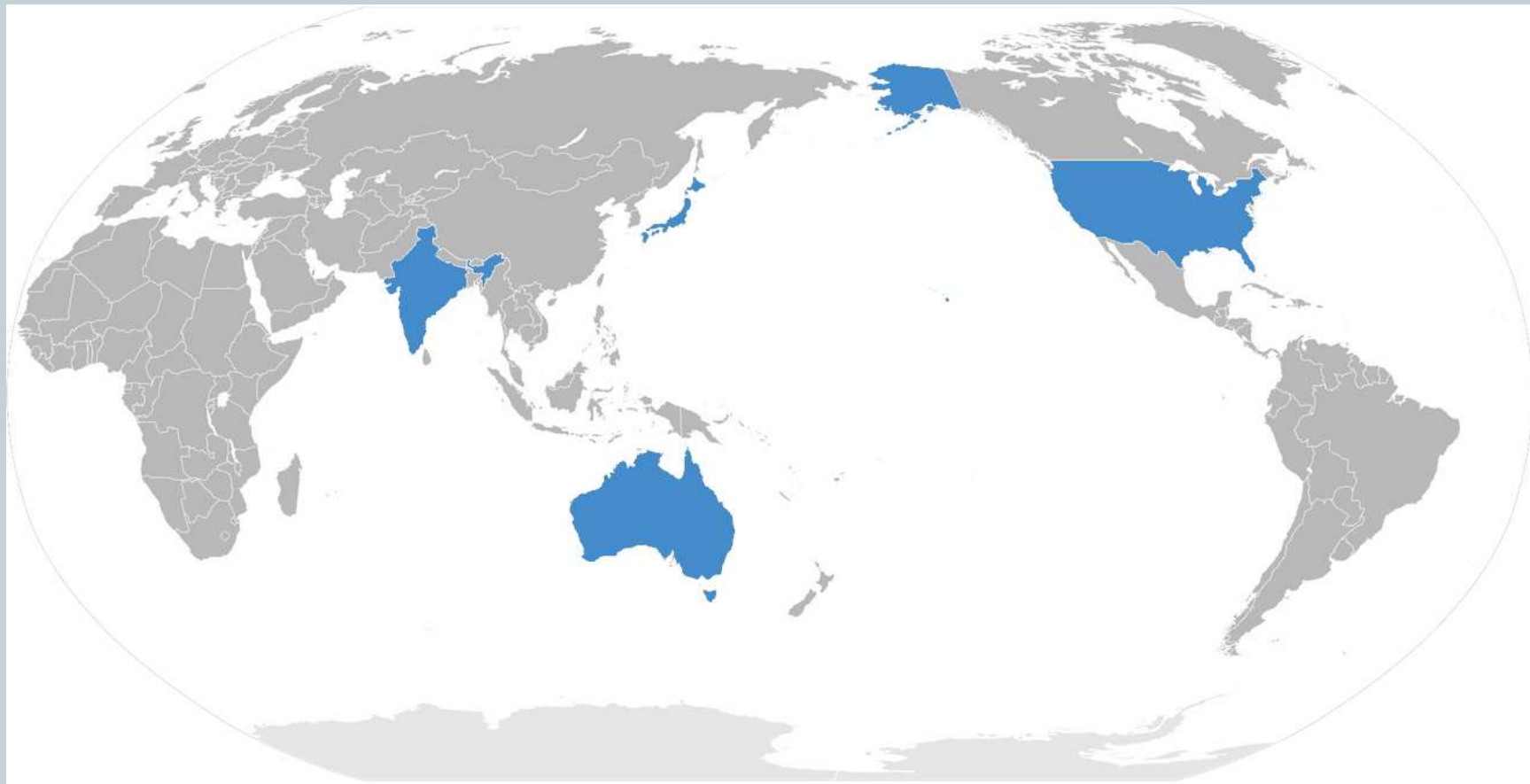
„Капанът на Тукидид“

35

- до каква степен е неизбежен конфликта между надигащата се сила Китай и настоящия световен хегемон САЩ?

Четиристранното споразумение за сигурност (Quad)

General Security of Military Information Agreement (GSOMIA)

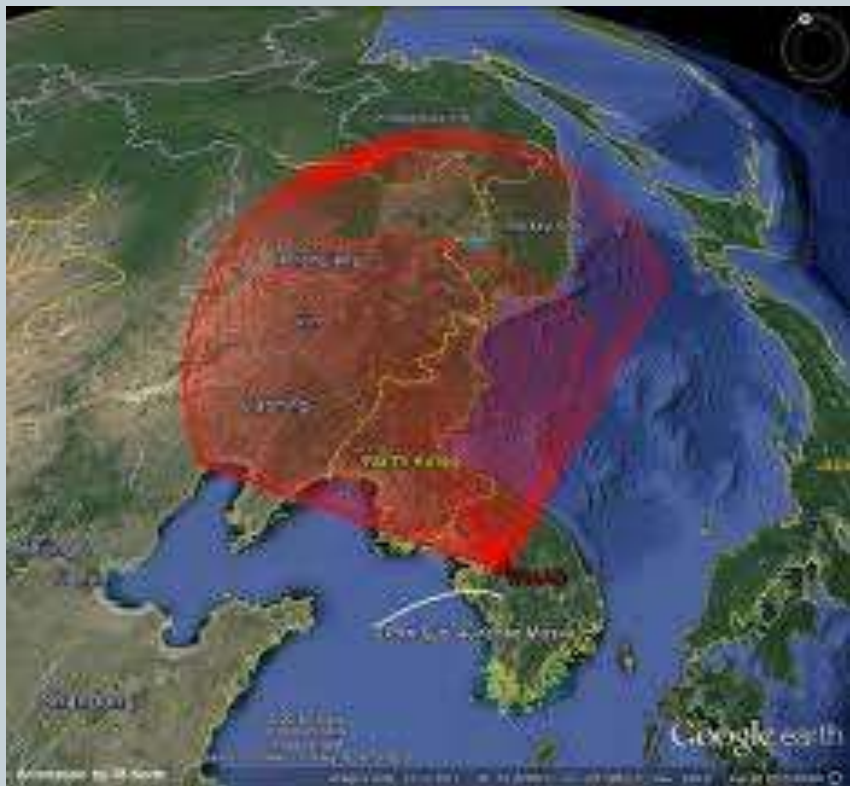

TERMINAL • HIGH • ALTITUDE • AREA • DEFENSE

THAAD

INTERCEPTING A MISSILE.

The system has a track record of 100% mission success in flight testing.

U.S. MILITARY IN THE WEST PACIFIC

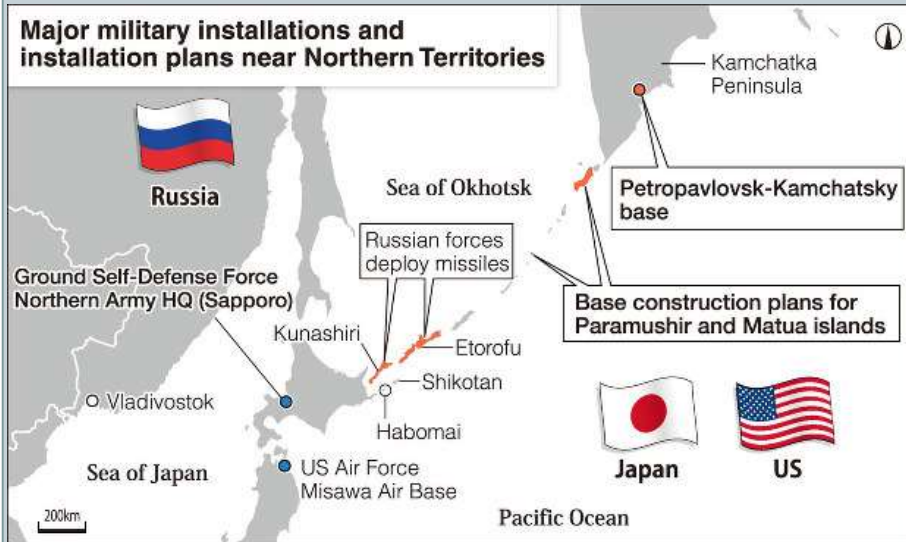
■ With active U.S. bases • Naval bases ▲ Air Force bases

NAF: Naval Air Facility, CFA: Commander Fleet Activities

Sources: Military Balance 2011, Commander Navy Installations, Pacific Air Forces REUTERS

Major military installations and installation plans near Northern Territories

The US Indo-Pacific Strategy

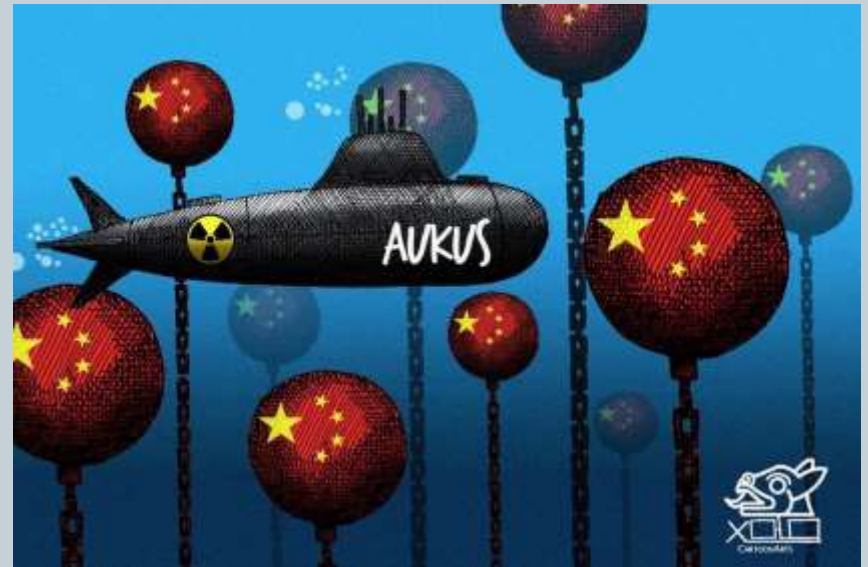

Progression of discussions on the Quad

Apr. 2015	Expansion of US-Japan alliance into a "global" alliance to counter China's rise	Jan. 2018	A summit of military leaders on the Quad in New Delhi
Aug. 2016	Abe first refers to "free and open" Indo-Pacific	June 2016	US Defense Department makes Indo-Pacific Strategy official
Nov. 2017	Move to gradually build alliances with countries that agree with the US-Japan initiative to create a free and open Indo-Pacific	Sept	First meeting of Quad foreign ministers in New York
Dec.	An NSS report identifies China as US' "strategic competitor"	Aug. 2020	Biegun mentions converting Quad into East Asia's NATO

AUKUS

41

AUKUS vs. „новата четворка“

42

- Докато Съединените щати, Обединеното кралство и Австралия преминават към формиране на новата стратегическа отбранителна група AUKUS, се появиха различни доклади за контрапункт от „нова четворка“, ръководена от Китай и включваща още Иран, Пакистан и Русия.
- Предстоящото приемане на Иран в Шанхайската организация за сътрудничество (ШОС) и плановете на четирите държави да си сътрудничат за кризата в Афганистан и по военноморските учения на Русия-Китай-Иран са примери за някои от геополитическите събития, подхранващи подобни спекулации.

**БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО!**